

*Проф. др Благоје Бабић,
Институт за међународну политику и привреду, Београд*

Заштита интереса инвеститора у банкарском праву Европске уније

Увод

Заштита интереса инвеститора¹⁾ је кључно питање у банкарском праву Европске уније. Разлога има више. Прво, банкарство је крвоток сваке привреде. Заштита интереса клијената банака је истовремено заштита банковног система. Друго, заштитом интереса клијената штити се поверење у банковни систем. Треће, поверење у банковни систем је услов опстанка тржишне привреде, будући да она почиње на поверењу односно на кредиту. Ред на кредитном тржишту је алфа и омега тржишне привреде. Начињање поверења у банковни систем значи неред на кредитном тржишту односно опасност од опште привредне кризе.

Систем заштите интереса клијената банака у банковном праву ЕУ је врло сложен. Он се састоји од мера којима се ти интереси штите посредно, то јест преко заштите самог банковног система и мера којима се интереси клијената штите непосредно.

1. "Инвестиција" је свако располагање куповном моћи ради прибављања принос у виду камате, профита, дивиденде, ренте. Према томе, инвеститори су и депоненти, зајмодавци, купци хартија од вредности, полиса осигурања, предузећа, некретнина.

Разграничавање делатности пословних јединица

Почетна мера којом законодавство ЕУ штити интересе инвеститора на тржишту финансијских услуга је разграничење, у Директиви о пословању кредитних установа,²⁾ делокруга двеју врста установа које послују у области финансијских услуга: "кредитне установе" и "финансијске установе".

а) "Кредитна установа" је збирни назив за пословне јединице које се у већини законодавстава означава "банкама", "штедним банкама" и слично. "Кредитне установе" су све пословне јединице чије пословање обухвата: узимање од странака (from the public) депозита (deposits) и сличних кредитних средстава (other repayable funds) као што је стално емитовање одговарајућих хартија од вредности (bonds and comparable securities) и давање кредита за сопствени рачун (grant credits for their own account).³⁾

б) "Финансијске установе" су пословне јединице (undertaking) које нису "кредитне установе", чија основна делатност је промет хартијама од вредности (to acquire holdings) или обављање једног или више послова наведених у тачкама 2. до 12. Анекса I, Директиве о пословању кредитних установа, који су углавном послови на тржишту новца, капитала и девиза и платни промет.⁴⁾ За "финансијске установе" прописана је следећа нијанса: матична пословна јединица (parent undertaking) мора имати најмае 90% гласачких права у акцијском капиталу филијале (subsidiary).⁵⁾

Државе чланице ЕУ су дужне да забране пословним јединицама, које нису "кредитне установе", да примају депозите и слична кредитна средства од странака. Изузетак су држава или локална власт или међународно тело у коме је држава чланица укључена. Али, услов је да су те делатности обухваћене контролом заштите депонената и инвеститора.⁶⁾

Први непосредни циљ законодавца је заштита интереса инвеститора односно депонената. Други, далекосежнији циљ је обезбеђивање реда на тржишту односно стабилности финансијског система.

2. Directive 2000/12/EC of the European Parliament and the Council of 20 March 2000 relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions, "Official Journal of the European Union", L 126, 26/05/2000, p. 0001. Amended by 300L0028, OJL 275, 27.10.2000, p. 37.

3. Directive 2000/12/EC, čl. 1, tačka 1.

4. Ibidem, тачка 5.

5. У законодавству ЕУ се користе два појма који се у нас преводе са "филијала": (а) "subsidiary" и (б) "branch". "Subsidiary" је засебно предузеће, са својством правног лица, у коме неко друго предузеће (parent undertaking) има "контролни пакет" акција, по правилу изнад 50%. "Branch" је део неког неке друге пословне јединице, без својства правног лица, па би више одговарало нашем изразу "подружница".

6. Члан 3. Directive 2000/12/EC.

Надзор над пословним јединицама на тржишту финансијских услуга⁷⁾

Најсигурнија заштита интереса клијената је надзор над кредитним и финансијским установама. Он је у свим земљама ЕУ вишеструк. У суштини, главна пажња усредсређена је банке.

Надзор државе над банкама односно кредитним установама је строг из више разлога: (а) да сачува власт над емисијом и опгицајем новца; (б) да заштити интересе штедиша односно инвеститора; (в) да очува углед банака; ⁸⁾ (г) да одбрани ред на тржишту и здраву конкуренцију на њему; (д) и стабилност финансијског система.⁹⁾

А - Управни надзор (structural supervision)

Управни надзор је прва одбрана штедиша и улагача и стаблоности финансијског система, јер овај надзор почиње с прописивањем услова за оснивање кредитних установа, а завршава с надзирањем поступка њихове ликвидације.

Да би кредитна установа могла да започне своју делатност, мора добити дозволу од неке државе чланице. Дозвола добијена у било којој држави чланици важи на територији целе ЕУ. У законодавству ЕУ прописани су строги услови за оснивање кредитних установа.

Прописано је у којим случајевима државе чланице могу ускратити или повући већ издату дозволу за рад кредитним установама из других чланица ЕУ.¹⁰⁾ Надлежне власти ни једне државе чланице не смеју издати дозволу или је продужити кредитној установи која би онемогућавала њихов надзор зато што она има "уске везе" (close links) са неким другим физичким или правним лицем.¹¹⁾

Свака држава чланица може повући дозволу за рад издату некој кредитној установи ако процени да она не може да обавља послове на прописан начин, или се не може вршити одговарајући надзор над њеним пословањем.

Б - Надзора над савесношћу пословања (prudential supervision)¹²⁾

Надзор над савесношћу пословања кредитних установа је нужан изговремено ради заштите депонената и других клијента банака и реда на тржишту.

7. Шире о томе у: Благоје Бабић: *Одговорности овлашћеног ревизора у законодавству Европске уније*. У: "Актуелна питања савременог законодавства", Будвански правнички дани, зборник радова са Саветовања правника, Будва, 4-8. јуна 20001. године. Издање: Удружење правника Југославије, Београд, 2001, стр. 185-196.

8. Ibidem, стр. 69. и 77.

9. Благоје Бабић: "Финансијски односи Југославије с европским окружењем", Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2000.

10. Directive 2000/12/EC, члан 14.

11. Ибидем, пара 10 preamble .

12. Ibidem, чл. 26-33.

Одговорност за надзор над финансијским пословањем кредитне установе у начелу припада матичној држави чланици (home Member State). Надлежна власт матичне државе посебно врши надзор над солвентношћу кредитне установе како би се предупредила опасност од ланчаног банкрота кредитних уснова у домаћој привреди. Прихватна држава чланица (host Member State) врши надзор над ликвидношћу подружница (branches) кредитних уснова, да би предупредила евентуалне поремећаје на новчаном тржишту и заштитила циљеве монетарне политике.

Надзор државе над савесношћу пословања врши се на консолидованој основи, то јест над матичном установом и њеним пословним јединицама у целој ЕУ. Надзор на консолидованој основи мора узети у рачун све делатности из Annex I.¹³⁾ Све пословне јединице (undertaking) претежно ангажоване у тим делатностима, морају бити стављене под надзор на консолидованој основи. Зато мора бити проширена дефиниција "финансијских уснова" да би обухватала све те делатности.

Свака кредитна установа, која има неку кредитну установу или финансијску установу као своју филијалу (subsidiary) или која има удео у тим установама, подложна је консолидованом надзору. Свака кредитна установа чија је матична пословна јединица (parent undertaking) финансијска холдинг компанија, мора бити обухваћена консолидованим надзором над том финансијском холдинг компанијом.

Циљ надзора над кредитним установама на консолидованој основи је заштита интереса депонената тих кредитних уснова и осигурање стабилности финансијског система.¹⁴⁾

Другим речима, сврха надзора над савесношћу пословања је стварање истих услове пословања за све упоредиве групе кредитних уснова ради обезбеђења сличне заштите штедиша и услова за поштenu конкуренцију.

Главни инструменти за надзор над савесношћу пословања кредитних уснова су: сопствени фондови, "значајни удели", коефицијент солвентности", "велики кредити".

Посебно важно питање су сопствени фондови (own funds) кредитних уснова. Они су кључни за стварање јединственог финансијског тржишта јер служе да обезбеде континуитет кредитних уснова и да заштите штедне улоге. Зато у погледу сопствених фондова морају постојати заједнички основни стандарди. Хармонизација тих стандарда јача надзор над кредитним установама и доприноси даљој координацији банковног сектора. Ти стандарди морају бити примењени на све кредитне установе које имају дозволу за пословање у Европској унији.

Из разлога конкурентности, сопствени фондови морају бити еквивалентни. Зато државама чланицама не може бити препуштено да саме прописују састав сопствених фондова. Зато се то одређује на нивоу заједнице, да не дође до дисторзија у конкуренцији. То у крајњој линији јача финансијски систем заједнице.

13. Directive 2000/12/EC.

14. Правила за консолидацију рачуна, која је нужна за консолидовани надзор, дата су у Directives 86/635/EEC и 83/349/EEC.

Коефицијент солвентности (*ratio of solvency*) је однос износа сопствених фондова и збира укупне активе и ванбилансних ставки кредитне установе, уз прилагођавање по ризичности одобрених кредита. Кредитне установе дужне су да на трајној основи одржавају коефицијент солвентности на нивоу од најмање 8%. То значи да сопствени фондови морају износити најмење 8% збира активе и ванбилансних ставки кредитне установе. Може се прописати и виши минимум.

Коефицијент солвентности је врло важан елеменат лојалне конкуренције на тржишту финансијских услуга.

Исту сврху има и пропис о "значајним уделима" (*qualifying holding*). Свако правно и физичко лице мора извести надлежну надзорну власт о намери да прибави удео у капиталу који достиже или надмашује 20%, 33% или 50% тако да ће та кредитна установа постати његова филијала (*subsidiary*). Надлежна власт не мора се сагласити с овом намером ако сумња да би то било у складу са "здравим и савесним пословодством".

Правно или физичко лице мора обавестити надлежну власт и кад намерава да снизи износ "значајног удела" испод 20%, 33% или 50% или ако кредитна установа престане да буде његова филијала.¹⁵⁾

Ни једна кредитна установа не може имати "значајни удео" (*qualifying holding*) чији износ прелази 15% њених сопствених фондова у пословној јединици која није ни "кредитна установа" ни "финансијска установа", ни пословна јединица која се бави посебно прописаном делатношћу.¹⁶⁾

Укупан износ "значајних удела" кредитне установе у пословним јединицама изван три поменуте области, не може бити већи од 60% њених сопствених фондова.¹⁷⁾

"Велики кредити" или боље "велика изложеност ризику" (*large exposure*) постоји кад кредитна установа одобри једном клијенту или групи повезаних клијаната кредит који износи најмање 10% износа њених сопствених фондова. Сваки овакав кредит мора бити пријављен код надлежне власти држава чланица.

Кредитна установа не сме једном клијенту или групи повезаних клијаната одобрити кредит који прелази 25% њених сопствених фондова.

Кредитна установа не може да одобри у виду "великих кредита" износ који прелази 80% њених сопствених фондова. Другим речима, збир свих "великих кредита" једне кредитне установе може износити до 80% њених сопствених фондова.¹⁸⁾

Сврха овога инструмента контроле савесности пословања је да се ограничи максимум губитка који једна кредитна установа може претрпети због превеликог одобрења кредита једном клијенту. Што је мање зајмопримаца, ризик од губитка је виши. И обрнуто, множина корисника кредита води разређивању ризика.

15. Directive 2000/12/EC, чл. 16.

16. Чл. 43(2) Directive 86/635/EEC.

17. Dir. 2000/12/EC, чл. 51.

18. Directive 2000/12/EC, чл. 48-50.

Објављивање података о пословању

С обзиром на кључну улогу кредитних и финансијских установа на финансијским тржиштима и у целом монетарном и економском систему, објављивање одговарајућих информација (disclosure) о финансијским инструментима и другим сличним инструментима је од велике важности. Ово је посебно важно за инвеститоре и друге учеснике на тржишту да би могли да доносе што исправније одлуке. То објављивање истовремено увећава транспарентност тржишта и јача тржишну дисциплину и истовремено допуњава надзор над савесношћу пословања (prudential supervision). Да би објављене информације биле упоредиве на нивоу ЕУ, нужна је хармонизација и у овој области.

Комисија Европске уније је објавила посебну Препоруку о објављивању потребних података.¹⁹⁾

Разуме се, финансијске установе имају право да држе у тајности податке који су по својој природи њихове пословне тајне.

У посебном Аппех-у уз препоруку подробно је разрађено шта је све подложно јавној доступности у пословању кредитних установа у ЕУ.

Прекогранични кредитни трансфери

С продубљивањем интеграције у ЕУ непрекидно расте кретање људи и њихово прекогранично пословање, посебно се увећава платни промет. За пословање појединаца и малих и средњих предузећа посебно је корисно да се уреди питање преноса релативно нижих сума које се свакодневно промећу. Зато су Европски парламент и Савет донели посебну Директиву о прекограничном преносу кредита. Директива се односи на трансфер кредита до 50.000 ЕCU-а. Овим су посебно заштићени интереси појединаца и малих и средњих предузећа.²⁰⁾

Пословање с електронским новцем

ЕУ је, у циљу заштите интереса инвеститора односно депонената и учесника у платном промету посебно уредила пословање "установа за електронска плаћања" (electronic money institution).²¹⁾ Оваквим установама сматрају се пословне јединице

19. 00/208/EC: Commission recommendation of 23 June 2000 concerning disclosure of information on financial instruments and other items complementing the disclosure required according to Council Directive 86/635/EEC on the annual accounts and consolidated accounts of banks and other financial institutions (notified under document number C(2000) 1372), "Official Journal" L 154, 27/06/2000, p. 0036-0041.

20. Directive 97/5/EC of the European parliament and of the Council of 27 January 1997 on cross-border credit transfers, "Official Journal" No. L 043, 14/02/1997, p. 0025-0031.

21. September 2000 on the taking up, pursuit and prudential supervision of the electronic Directive 2000/46/ec of the European Parliament and of the Council of 18 money institutions, "Official Journal" L 275, 27/10/2000, p. 0039-0043.

или било које друго правно лице²²⁾ која емитује средства плаћања у виду електронског новца. "Електронски новац" је сурогат кованог новца и новчаница, ускладиштен на некој електронској направи (electronic device) као што су chip card или компјутерска меморија, чија је сврха вршење електронског плаћања ограничених износа. Са станишта сигурности странака битно је да се електронски новац емитује на основу примљених новчаних средстава у вредности која не може бити мања од емитоване вредности електронског новца.

Државе чланице су обавезне да забране лицима и пословним јединицама које немају ствојство кредитне установе из чл.1, став 1, тачка 1, Дир 2000/12, да се баве пословима емитовања електронског новца.

Истовремено, установе за електронска плаћања, у пословању изван издавања електронског новца, морају се ограничити на: (а) опслуживање емитовања електронског новца и с тиме повезане пратеће послове, издавање и других средстава плаћања, али не могу давати никакву врсту кредита; (б) ускладиштавање података на електронским направама у име других пословних јединица или јавних установа.

Установа за електронска плаћања не може имати удео (holding) у другим пословним јединицама. Изузетак су пословне јединице које се баве делатностима везаним за издавање и дистрибуцију електронског новца дотичне установе за електронска плаћања.

Кредитне установе су већ овлашћене²³⁾ да се баве електронским плаћањима. Али, за установе за електронско плаћање прописан је посебан режим. А ево зашто: емитовање (issuance) електронског новца није по себи, због особености електронског сурогата кованом новцу и новчаницама, депозитни посао (depozit-taking activity) у смислу чл. 3 Директиве о пословању кредитних установа²⁴⁾, ако се примљена средства одмах размењују за електронски новац. Али, ако се цели износ примљен од странке не претвори у електронски новац, остатак има третман депозита или сличних кредитних средстава (repayable funds) у смислу Директиве о пословању финансијских установа.²⁵⁾

Да би се обезбедило поверење корисника електронског новца, њима мора бити зајемчено право да своје потраживање у електронском новцу могу наплатити. Та наплативост не значи, међутим, да ће тако добијена средства од установе за електронска плаћања бити сматрана као депозит или слична средства у смислу Директиве о пословању кредитних установа.

Исплаћивање електронског новца је увек par value.

Надзор над савесношћу пословања је овде блажи него у других кредитних установа. Зато установе за електронска плаћања имају строжи услов на другој

22. Сем кредитних установа из чл. 1, тачка л, први параграф (а) Directive 2000/12.

23. Directive 2000/12/EC, (тачка 5, Annex I).

24. Directive 2000/12/EC.

25. Ibidem.

страни: њихова укупна пасива у електронском новцу мора у свако доба бити покривена довољном ликвидношћу активе с ниским ризиком.

Заштита депозита²⁶⁾

Директивом о заштити депозита²⁷⁾ из 1994. године уређена је заштита интереса депонената (deposit guarantee scheme). Сврха ове директиве је да се заштите депоненти за случај банкрота кредитне установе. Овом директивом пројектован је оквир за заштиту депозита на подручју Европске уније.²⁸⁾ Директива не прописује одређен модел за заштиту депозита, него елементе које морају садржавати системи за заштиту депозита у свим државама чланицама. Међутим, у оквиру ЕУ превагу има међубанковна заштита депозита (међубанковни фондови за заштиту депозита), то јест заштита депозита заснована на међубанковној солидарности.²⁹⁾

У целој унији заштита депозита је обавезна. Прво, "Свака држава чланица ће обезбедити да се на њеној територији уведе и званично призна један или више система за заштиту депозита".³⁰⁾ Друго, у складу с тим, ни једна кредитна установа, која у датој чланици има дозволу за рад, не може примати депозите док се не учлани у њен систем за заштиту депозита.³¹⁾ Треће, систем за заштиту депозита заснован и званично признат у једној држави чланици, покриће (shall cover) и депоненте подружница (branches)³²⁾ дате кредитне установе засноване у другим државама чланицама³³⁾. Другим речима, систем за заштиту депозита матичне земље кредитне установе заштитиће и депоненте њених подружница у другим државама чланицама.

Системи за заштиту депозита свих држава чланица морају да штите депозите до укупног износа од 20.000 ЕСУ, односно евра. У неким случајевима су допуштени изузеци па се штити и пун износ депозита.³⁴⁾ Овде се ради, дакле, о укупном износу свих депозита једног депонента у истој кредитној установи, то јест укључу-

26. Шире о заштити депозита у ЕУ у: Благоје Бабић, Ђорђе Ђукић и Живота Ристић: "Заштита депозита", Удружење банака Југославије, Београд, 1994.
27. Directive 94/19/EC of the European Parliament and of the Council of 30 May 1994 on deposit guarantee schemes, OL L 135, 31.5.1994.
28. Directive 94/19/EC of the European Parliament and of the Council of 30 May 1994 on deposit guarantee schemes, "Official Journal of the European Communities" (OJ), No L 135, of 31.5.1994.
29. Благоје Бабић: *Теоријски аспекти заштите депозита*. У: Благоје Бабић, Ђорђе Ђукић и Живота Ристић: "Заштита депозита - Упоредна анализа одабраних система", Удружење банака Југославије, Београд, 1995, стр. 16.
30. Directive 94/19/EC, Art. 3(1).
31. Ibidem.
32. Directive 94/19/EC, Art. 3(1).
33. "Branch" или подружница кредитне установе је пословна јединица без својства правног лица. Пословна јединица кредитне установе са својством правног лица је филијала или "subsidiary". Филијала се региструје по законодавству прихватне земље па у њој има статус домаће кредитне установе.
34. Ibidem, Art. 7.

јући матичну кредитну установу и све њене подружнице, без обира колики је број депозита, валута и локација у оквиру уније.³⁵⁾

Овлашћена ревизија³⁶⁾

Посебан вид заштите инвеститора на тржишту финансијских услуга је овлашћена ревизија (statutory auditing). Она је облик посредног надзора државе над пословним јединицама на тржишту финансијских услуга. Обављају је овлашћени ревизори (statutory auditor)³⁷⁾, који могу бити физичка и правна лица, то јест ревизорске фирме (auditing company).

У законодавству ЕУ овлашћена ревизија је обавезна за банке, осигуравајућа друштва и за пословне јединице које се баве улагањима у преносиве хартије од вредности.³⁸⁾ То укључује све пословне јединице које законодавство ЕУ одређује као "кредитне установе" и "финансијске установе".

По својој правној природи овлашћена ревизија је грађанско правни однос. Заснива се на уговору између овлашћеног ревизора (ОР) и пословне јединице у којој треба извршити ревизију рачуна (audited company), то јест пословне јединице у ревизији (ПЈР). У низу чланица ЕУ овлашћена ревизија, с обзиром на свој значај, сматра се делатношћу која није од интереса само за ПЈР, него делатношћу и од јавног интереса (public interest).

Спорови о накнади штете по основу одговорности ОР према ПЈР и према трећим лицима достижу милијарде евра.

У свим земљама чланицама ЕУ предвиђена је и грађанскоправна (civil liability) и кривичноправна одговорност (criminal liability) ОР.

35. Ibidem, Art. 8(1).

36. Објављено као: *Одговорности овлашћеног ревизора у законодавству Европске уније*. У: "Актуелна питања савременог законодавства", Будвански правнички дани, зборник радова са Саветовања правника, Будва, 4-8. јуна 20001. године. Издање: Удружење правника Југославије, Београд, 2001, стр. 185-196.

37. Израз "statutory editor" се користи у прописима ЕУ. У прописима ЕУ је назначено које врсте ревизора у чланицама ЕУ су овлашћене за вршење ревизије по захтевима ЕУ. Примера ради, у Великој Британији то је "Registered auditor"; "Commissaire aux comptes" у Француској; "Vereidigter Buchprüfer" (за мање фирме) и "Wirtschaftsprüfer" за све врсте и величине фирми.

38. Најважнији нормативни акти ЕУ којима је уређена ова област су: (a) Forth directive of 25 July 1978 No. 78/660/EEC, "Official Journal of the European Communities" (OJEC), of 14 August 1978, concerning the annual accounts of certain types of companies defined in Article 1; (b) the Seventh directive of 13 June 1983, No 83/349/EEC, OJEC, No. L 193 of 18 July 1983, concerning consolidated accounts; (c) the Bank accounts directive of 8 December 1986, No 86/635/EEC, OJEC No L 372 of 31 December 1986; (d) the Insurance accounts directive of 19 December 1991, No 91/674/EEC, OJEC No L 374 of 31 December 1991; and (e) the UCITS directive of 20 December 1985, No 85/611/EEC, OJEC No L 375 of 31 December 1985; (f) the Partnership directive of 8 November 1990 modifying the Forth and Seventh directives, No 90/605/EEC.

Грађанско-правна одговорност састоји се у одговорности ОР за накнаду штете коју је својим радњама причинио ПЈР и трећим лицима.

Оштећене стране, које имају право на подизање тужбе су: ПЈР и трећа лица - акционари ПЈР, њени повериоци, запослени и купци и организације трећих лица, који су претрпели штету зато што су своје одлуке доносили на основу извештаја ОР.

Трећа лица могу претрпети штету не само зато што су своје пословне одлуке заснивала на извештају ОР, него и зато што је због извештаја штету претрпела сама ПЈР.

Трећа лица, која нису у уговорном односу с ОР, подижу тужбу по правилу само по основу повреде дужности ОР. У неким земљама, међутим, она могу подићи тужбу за накнаду штете и на основу уговора који постоји између ПЈР и ОР.

У неким чланицама ЕУ и удружења акционара или поверилаца ПЈР могу тужити ОР ради заштите интереса ПЈР.

Сврха извештаја о ревизији је да се трећа лица у доношењу својих одлука могу на њ ослонити. Ако је прорачун неисправан или закључак ОР погрешан, штету ће претрпети пре трећа лица него ПЈР. Стога тужбу против ОР чешће подносе трећа лица него ПЈР.

Судови имају дискреционо право у утрђивању висине обештећења. Али, нека правила ипак постоје:

а) накнада за индиректну штету, као што је, на пример пад вредности акција, досуђује се трећем лицу ако се докаже да је пад акција изазван повредом дужности ОР;

б) у неким земљама се досуђује обештећење и за будућу штету ако се она може учинити уверљивом.

У погледу висине штете став је следећи: обештећење треба да оштећену страну доведе у положај у коме би била да није било штете изазване повредом дужности од стране ОР.

С обзиром на то што ревизија има и својства делатности од општег интереса, ОР су изложени и кривичној одговорности. Кривична одговорност ОР може бити основ за оштећена лица да траже од њих и грађанско-правну одговорност, то јест накнаду штете.

Закључак

Битно важно место у банкарском праву ЕУ има заштита интереса инвеститора на тржишту финансијских услуга. То је јадан од главних разлога парадокса тржишне привреде.

Финансијског система, који је стожер тржишне привреде, сам је под строгим надзором државе.³⁹⁾ То посебно важи за банке односно кредитне институције. По правилу, што је надзор државе над овим институцијама успешнији, утолико је успешније пословање тржишне привреде. Управо да би тржишна привреда могла

да послује, у банкарству је све под строгим надзором државе - управном, почев од уласка банака на кредитно тржиште до изласка с њега као и савесност његовог пословања. Систем за заштиту депозита је такође полуга надзора над кредитним установама. То је и овлашћена ревизија, као и обавезност објављивања одговарајућих података о пословању и посебне мере заштите интереса странака у електронском пословању.

У Југославији је доста урађено на хармонизовању финансијског законодавства са законодавством ЕУ. Али, ни на једној равни заштите интереса инвеститора наши прописи нису примењени, а у неким случајевима нису ни примењиви.

39. Илустрације ради, како је потпун надзор државе над банкама показује пример Француске. Он је вишестепен. У свим степенима учествује Народна банка Француске (Banque de France). Органи за надзор над банкама су: Национални кредитни савет, Одбор за банковне прописе, Одбор кредитних установа, надзорни органи за поједине врсте банака, Одбор корисника и, на крају, као и на почетку - НБФ. Уколикој мери је надзор државе присутан, најречитије показује састав ових тела. И у Националном кредитном савету и у Одбору за банковне прописе улогу председника има министар привреде и финансија, а заменик председника је гувернер НБФ. Гувернер је по положају члан и Одбора кредитних установа, а председник је Банковне комисије. У одбору корисника по начелу паритета заступљени су кредитне установе и корисници кредита. На тај начин, банка је под надзором државе од оснивања до ликвидације. Кристиан Гавалвда и Жан Стуфле: "Банковское право", Фин-статинформ, Москва, 1996, особито стр. 71-88.